

lőredékmándátumok elosztásánál még két-három mandátummal szaporodik a magyar párt mandátumainak száma. Már most is kétség-

telen, hogy az új román parlamentben a kormánypart után a magyar párt lesz a legnagyobb párt.

A város nem épít kulturházakat és nem épít tanítólakásokat

(A Delmagyarország munkatársától.) A közszéki iskolaszék érdekes beadványt intézett a város tanácsához. Azt kéri, hogy a város építessen minden városrészben, lehetőleg az ottani iskola közvetlen közelében egy kulturházat és abban megfelelő számú tanítói lakást, hogy a kérdéses városrész iskolájának tanítói ott hajlékot kaphassanak. Erre az iskolaszék véleménye szerint azért van nagy szükség, mert úgy a nevelés, mint az oktatás szempontjából kívánatos, hogy a tanító feltétlenül abban a városrészben lakjon, amelynek iskolájában tanít és lehetőleg az iskola közvetlen közelében kapjon lakást. Mivel a jelenlegi lakáviszonyok mellett szinte a lehetetlenséggel határos, hogy a tanítók ilyen feltételek mellett

szerezzenek maguknak új lakást, a kérdést csakis úgy lehet megoldani, ha a város veszi a kezébe a dolgot és a kulturházakkal együtt tanítói lakásokat is építet.

A tanács csütörtökön foglalkozott ezzel a beadvánnyal és elég hosszúra nyúlt vita után kimondta, hogy az iskolaszék kérelme nem teljesíthető. Megállapította a tanács, hogy a gondolat helyes, hogy tényleg előnyös lenne, ha a tanítók iskoláik közelében lakhatnának, a városnak azonban nemcsak a kulturházak felépítésére nincsen pénze, de a tanítólakások építésére sem és így a különben szép és életrevaló terv megvalósításáról a mostani viszonyok között beszélni sem lehet.

jogait megnyirbálják? Ide kellene állni bátran és azt kellene mondani, hogy nincs szükség parlamentre. Aki mint én is, a parlamenti forma híve és a parlamentárizmust helyesnek tartja, annak el kell fogadnia a parlamentárizmus hibáit és kiegészítést is. (Taps a baloldalon.) Most nem látom ezeknek semmi jelét. Hiszen csendesebb parlamentet, mint a magyar, talán nem is találai. (Általános helyeslés a Házban.) De csak a formát tartják meg, a lényegét azonban elhanyagolják. Ehez nem járulhatok hozzá, a javaslatot tehát nem fogadhatom el.

A baloldal zajosan meglapsgolja Gaal Gastont, de sokan tapsoltak a jobboldalon is.

Vojnich Miklós báró felszólalásában kifejtette, hogy a kisebbségi vélemény híve, de azért megszavazza a javaslatot.

Kun Béla a következő szónok: Groteszk dolog mai nagy nyomorúságunk közepette házszabály-revizióról beszélni. Inkább a nyomor enyhítéséről kellene tanácskoznunk. Nem lehet obstrukciótól félni, de ki is akar obstrukciót? Mint a régi parlament tagja, megállapítom, hogy a régi közjogi obstrukciónak igenis nagy értelmük volt. Meskó Zoltán: A régi császári hatalommal szemben.

Fábián Béla: Ha eredménye lett volna, más világ volna itt!

Meskó Zoltán: A háború igazolt bennünket!

Kun Béla: Ahova jutottunk, azt az osztrák szoldateszka és az osztrák tábornokok hadvezéri tudománya okozta. Ehelyett a javaslat helyett

már régen az általános titkos választójogról szóló javaslatot

kellene volna a parlament elé hozni, amelyet nemcsak Bethlen ígért meg, hanem az egységes párt dédapja: Khuen-Héderváry gróf is.

Jánossy Gábor: Nekem nem dédapám! Megváltatom a dédapámat!

Kun Béla: Ennek a törvénynek beterjesztésével erősen adós az egységes párt.

Jánossy Gábor: Be fogják terjesztetni.

— De mikor? — csattant fel az egész baloldal.

Kun Béla: Az új házszabályok azt célozzák, hogy a kormány szavazógépet szervezzen a parlamentből. A jövőben a parlament munkája ez lesz: csegetés, bevonulás, felállítás, szavazás...

Györki Imre: Fizetés!

Kun Béla: Ez a törvényjavaslat nem a parlamentárizmus védője, hanem szeges ostorként vág végig a parlamentárizmuson. Ezért nem fogadja el.

Utána Kenéz Béla állt fel szólásra. A parlamenti rendszer nem más, mint a többségi elv érvényesítése.

Kabók Lajos: De az erőszakolt többség!

Nagy zaj az egységes pártban. Heves tiltakozások.

Kenéz Béla: Sehol sincs a házszabály-revizió és az általános titkos választójog között junktim. Angol példákkal bizonyítja állítását, majd így folytatja: Ugy állítják oda a titkosságot, mint csodaszert. A titkos választójog a demagógiának kedvez. A demokrácia engedte meg Csehszlovákiában, hogy bezárják a magyar iskolákat. Romániában pedig...

Fábián Béla: Mi Angliára, Amerikára hivatkozunk!

Nagy vihar támad. Az egységes párt valósággal tombolva követeli, hogy az ellenzék hallgassa végig Kenéz beszédét. Az elnök egymásután utasítja rendre a képviselőket.

Bródy Ernő: Mi újság Ázsiában? Mondja el mi van a négerekkel?

Kenéz Béla: A demokrata Romániában, ahol a titkos választójog alapján választanak, ellopják az urnákat, elcsikasztják a szavazatokat.

Kenéz Béla a román és cseh példára hivatkozva óvja a Házat, hogy ne fusson az általános titkos választójog után. (Zaj a baloldalon.)

Felkiáltások a baloldalon: Eljen a reakció!

Felkiáltások a szocialistáknál: Eljen az általános titkos választójog!

Az ülés negyedháromkor ért véget.

Házkutatást tartottak a Horvát Haza szerkesztőségében

Letartóztatták a kiadót

(Budapesti tudósítónk telefonjelentése.) Zágrábból jelentik: A Franck-féle horvát jobbpárt lapjának, a Horvát Haza-nak szerkesztőségében szerdán este házkutatást tartottak, amelynek azonban semmiféle eredménye nem volt. A lap kiadóhivatalának főnökét mégis őrizetbe vették a házkutatás után. A házkutatás és az őrizetbevétel okát titokban tartják.

»Csendesebb parlamentet, mint a magyar, talán sehol sem találni«

Gaal Gaszton gyűlekezési jogot, általános titkos választójogot, szólásszabadságot és sajtószabadságot követeli a házszabálymódosítás helyett

Budapest, december 13. A képviselőház csütörtöki ülésén a házszabály-revizió vitájának első szónoka Gaal Gaston: A javaslat fordulópontja a szólásszabadság megszorítása. Ez is kétféleképpen történik. Először időhöz kötik a felszólalásokat, másodsor bármikor javasolható a vita beakasztása. Ugyanakkor azonban az előadó három és félórás beszédében indokolta meg az egyórás beszédidő szükségességét. Gríger Miklós is állást foglalt az egyórás beszédidő mellett, de szintén egy és háromnegyed órán át beszélt. (Derűtlenség.) A parlamenti kormányzat lényege, hogy

a törvényeket önként választott képviselők hozzák, nem olyanok tehát, akiket rá-tukmáltak a nemzetre.

(Helyeslés és taps a baloldalon.) Kénytelen vagyok megállapítani, hogy a parlamenti kormányzat mindjohabban háttérbe szorul és a parlamenti törvényalkotási szerepe és munkája átváltozott törvényratifikációs feladattá. Ha látjuk a mostani pongyola törvénygyártást, amely követ-kövön nem hagy az egész országban. (Helyeslés a baloldalon.) Ha látjuk, hogy a benyújtott törvényjavaslatokhoz már néhány nap múlva pótlást kell benyújtani, ha tapasztaljuk, hogy a Ház előtt fekvő javaslaton lényegében nem változtatnak, ha meggondoljuk, hogy a minisztériumok öreg, tapasztalt, nagy tudású tisztviselői helyett fiatal óriások gyártják a legrosszabb törvényjavaslatokat, ha látjuk, hogy ilyenkor akarják a házszabály-reviziót keresztülvinni, akkor kétségtelenül meg kell állapítanunk, hogy

ez ugrás a sületbe, amihez könnyelműen nem lehet hozzájárulnunk.

— A második szempont a parlament nagyon fontos szerepe a kormányzat állandó nyilvános ellenőrzése szempontjából. A mai rendkívül komplikált gazdasági helyzetben fontos minél szélesebb körben ellenőrizni azokat a visszaéléseket, amelyek perrendszerben nem bizonyíthatók. (Nagy mozgás.) Ennek egyik biztosítéka és óvszere a sajtó.

A sajtó azonban csak addig szabad, amíg a sajtóbíráskodásban eltekintenek a perrendszerü bizonyítékoktól.

Az újságíró csak akkor mer valamit megírni, ha biztos abban, hogy nem formalizmus alapján, hanem szabad polgárok esküdtzékei feléle. (Zajos helyeslés a baloldalon.)

Jánossy Gábor: Ez helyes!

Gaal Gaston: A büntetőjogi felelősségtől mentes nyilvánosság a garanciája a közélet tisztaságának.

Lehetetlen helyzet az, hogy más legyen a huncut és engem csakjanak be.

— A bürokrácia tart kezében minden hatalmat. Vannak a minisztériumokban egyes osztályvezetők, akik pozíciójukban óriási előnyt nyújthatnak egyik vagy másik gazdasági irányban. Amikor

azután nyugdíjba mennek, hirtelen belocsóppennek ugyanannak a nagy vállalatnak vezető pozíciójába, amelyben régi minisztériumi állásban mint referensek szerepeltek. Amikor az országot a bürokrácia és a vele járó korrupció annyira fenyegeti, akkor a parlament ellenőrző szerepét a minimumra akarják redukálni. Ez a parlamentárizmus elvével semmiképpen sem egyeztethető össze. Az országban olyan a nyomor és a kétségbeesés, hogy például faluhelyen a falvak lakói nem jelenhetnek meg az ünnepségeken, mert rongyos ruhájukban szégyenlenek elmenni. A kereskedelem pusztul és összeroskad, minden nyomorog, kivéve a gyáripari, amely adót nem fizet és ilyen körülmények között a kormányzat nem lát sürgősebb feladatot, mint a házszabály-revizió. (Ugy van! Ugy van! a baloldalon.) Mindezekért az előbb elmondottak alapján be kell jelentenem, hogy a házszabály-revizió részletes munkálban sem veszek részt.

— Még egy harmadik szempont: a parlamentárizmus alapfogalata az, hogy a képviselők kölcsönös kapacitálás útján győzzék meg egymást és a többség ad hoc alakuljon ki. (Eljenzés a baloldalon.) Ez azonban ideális álláspont. Helyette kialakultak a pártok. A kormánynak tehát arra kellene törekednie, hogy pártjába független, nagy tudású kiváló jellemek kerüljenek be, akik véleményüket nyíltan és függetlenül mondják meg. Ehelyett olyan többséggyárdát alakítanak, amely feltétlenül aláveti magát a kormány akaratának. A kormány törvénnyel tette lehetővé, hogy köztisztviselők kerüljenek be a parlamentbe. Az egyik képviselőre huszonöt állományt olvastak rá, de az illető képviselő máig sem jelent meg az összehívhatatlansági bizottság előtt (Nagy zaj a Házban.) és a többségi párt sem tudta még rákényszeríteni erre. (Mozgás és zaj a Házban.) Közel száz köztisztviselő tagja van ma a Háznak. (Helyeslés és taps a baloldalon.)

Amikor nincsen gyűlekezési jog, amikor a sajtó nem írhat szabadon, amikor a választói jog ilyen szűk, akkor gondolni sem volna szabad a házszabály-revizióra.

A választói joggal kapcsolatban csakugyan sokat beszélhetnék. Tízennyolc éve képviselem a lengyelül kerületet (Eljenzés a baloldalon és a jobboldalon.), mégis

ha a kormány kimondja rám az anatómát, én is menthetetlenül megbukom.

(Nagy zaj és mozgás a Házban. Ugy van! Ugy van! a jobboldalon és a baloldalon egyaránt. Az egységes párt feltűnően helyesel Gaal Gastonnak.)

— Még egy politikai megjegyzésem van. Mi szüksége van házszabály-revizióra annak a kormánynak, amelynek nagyobb hatalmat kevés kormány tartott a kezében. (Nagy izgalom a Házban. Mozgás. Halljuk! Halljuk! a baloldalon.) Mi szükség van arra, hogy a képviselőház alapvető